

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у статусу, на по године
10 фран., у статусу.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштомском
универзитетском посредном админи-
страцији „Глас Црногораца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Ражадановићу, к. и. аген-
ту у Котор. Доноси се шаљу
уредничтву. Руски се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цифра
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њихова Краљевска Височанства Књаз Данило и Књагиња Милица повратили су се прошле суботе из Италије у Бар и у недјељу стигли су на Ријеку.

— Њ. Краљ. В. Александар Фридрих Ландграф Хесенски са пратњом стигао је прошлог петка на Цетиње и одсио у великом хотолу. Њ. Краљ. В. Господар у суботу је дошао с Ријеке на Цетиње и у недјељу је примио Високог госта, а у вечер је био у Двору у његову част соаре. У сриједу Високи гост одио је на Ријеку да се поклати Њ. Кр. В. Књагињи Милени, гдје је био приређен у његову част дежуре; а у четвртак су Њ. Кр. В. В. Господар, Књаз Насљедник и Књагиња Милица дошли на Цетиње, и с њим се опростили. Њ. Краљ. В. Господар поклатио је Високом госту први степен Данилова реда, а његову пратњу одликовао је нижим степенима. Високи гост сјутра одлази пут Грчке.

— Пресвијетли Арцибискуп барски г. Милановић и управитељ нашег министарства правде г. др. Лујо конте Војновић, који су били у Риму са познатом мисијом код Ватикана, повратили су се са повољним успјехом, постигнутим измјеном нота, којом се светојеролимском заводу повраћа старо име *илирско*, то јест ва католичке Југословене Осим тога је Њ. Св. Папа потврдио нарочитим писмом барском Арцибискупу стари наслов Српскога Примаса.

— Њ. Св. Папа Лав XIII изволио је подарити Пресвијетлом г. Арцибискупу Милиновићу скупочијени златни крст са драгим камењем а г. дра Луја конта Војновића одликовати лентом орлена Св. Гргура Великога.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 8 марта

Министеријална криза у Риму ријешена је сјајном побједом Занарделијевог министарства. Познато је како је дошло до те кризе. При избору новог пресједника камаре владин кандидат није могао добити већину гласова. Крајња левича одрекла је влади своје гласове због једне наредбе владе односно радника на жељезницама, а конзервативни, боље клерикални елементи због пројекта владина о узакоњењу развода брачног. Тијем су се знали вјешто користити они, који би радо замијенили садашње министре, и тако је при гласању влада била поражена и одма Краљу поднијела своју оставку. Али Краљ није хтио примити оставку Занарделијевога министарства, које је својом мудро политиком тек почело управо препорођавати Италију. Ми смо говорили већ о италијанском државном буџету, у ком се јасно огледа побољшање италијанских финансија, а то значи, побољшање народне економије и народног добростања, ма да је Занарделијева влада знатно смањила пороске намете на народ, који страда.

Главна је карактеристика ове прве владе младога Краља, што је обратила пажњу масама народним, и особито радницима, и узела их у заштиту против капиталиста и противу велепосједника. И највишом вољом министарство је опет дошло у парламенат са простим саопштењем, да Краљ није примио његову оставку, што је значило, ако парламенат Занарделијевог министарству не поклати своје повјерење, да ће бити распуштен, знајући да ће народ, при новим парламентарним изборима, дати влади огромну и поуздану већину својих преставника.

У камари се отворила велика расправа, у којој је учествовало много говорника за и против политике владе. Министар унутрашњих дјела г. Болити сјајно је бранио унутрашњу политику владину и, тако рећи, сатро своје противнике. Тако исто је бранио владину политику пресједник министарства г. Занардели, кратком ал снажном бесједом. И при свршетку је дошло до гласања, које је дало министарству већину од 92 гласа, ма да се републиканска група уздржала од гласања са изричном изјавом, да не шкоди министарству, јер га опозиција највише оптужује, што га подржавају групе крајње левиче. Истина да те групе носе имена „радикална“, „социјалистичка“, „републиканска“, али у самој ствари ту су браниоци радничких и страдајућих маса и добри патриоти, који су готови потпомагати сваку владу, која тежи да облакша тешко стање селачко и радничко.

Тако је била узалудна и прерана радост извесних листова, који су држали, да ће доћи на владу Социни, или који повољнији им државник; а сви искрени пријатељи Италије радују се, што је италијански патриотизам већине парламента потврдио своје повјерење г. Занарделију, управо провиденцијалноме човјеку у данашњим унутрашњим и спољашњим приликама Италије.

Бечкој „Н. С. Преси“, која је у чланку, на који смо ми одговорили у посљедњем броју, између осталог рекла, да Аустро-Угарска не може трпјети велико-српске планове, пријетјећи споразумом Аустро-Угарске са Русијом, петроградско „Н. Време“, пишући симпатично о вјеридби Њ. В. Књаза Мирка, овако одговара: „Застрашивање балканских Словена руско-аустројским споразумом од г. 1897 — средство, рекли бисмо доста прилично застарјело, које је одавна изгубило своју силу застрашивајућу — непрестаје служити бечким публицистима и политичарима вољшобним талисманом. Ипак ћемо поновити још једном, што смо више пута понављали: споразум од г. 1897 обезбјеђује status quo на Балканском полуострву и немјешање Аустро-Угарске и Русије у балканским пословима. Русија се није никад обвезивала, да ће штитити Аустро-угарску од велико-српске мисли; Русија није никад предавала Аустројанцима Босну, Херцеговину и Стару Србију.“ А што се тиче престолонаследства у Србији, руски лист пита: „Које је тако журно потребит престолонаследник Србије? Србија или Аустројанци? Како изгледа

пајвише посљедној... Питање о престолонаследству у Србији подигнуто је агитацијом из Беча и Будимпеште. Јасно је, док Краљ не узима порода, да ће сваки претендент бити у рукама иностраних политичара веома сходно средство против правилног развоја садашњег националног режима у Србији...“

А биоградски „Дневник“ на ову пријетњу овако одговара: „Но наш бечки колега према потребама своје политике мијења и смисао и задатак тога аустројско-руског споразума, који изгледа да је за њ неизбјежан када ваља припријетити нама Србима. Нааирући негдје у мраку ближе или даље будућности некаква авет „Велике Србије“, он и у овом посљедњем чланку своме о нама и нехотице опет грчевито потезе руком за аустро-руску погодбу и пријети нам њоме, доказујући нам једновремено како се „са интересима Аустро-Угарске, која и сама у својим границама броји толико многе поданике српске народности, никако не слаже истицање велико-српске идеје у њеном најближем сусједству.“ Истину да кажемо ми не разумијемо прави смисао ових ријечи. Али ако је он у томе, као што ми нагађамо, да Аустро-Угарска не би могла мирно гледати никакво стварање јачег државног организма ода ми то примамо као друго не мање драгоцјено признање с те стране, које не допушта ни најмање сумње о томе шта нам се у најближем сусједству жели, или још боље шта нам се ондје кува у будућности. Јер хтјети спријечити један организам у његову природну развићу значи, ни више ни мање, но лишити га апсолутно сваке могућности за даљи опстанак. Сваки организам мора се развијати до природне границе која је постављена његовом развићу, и ко би хтио да га на пола пута спречи, мора би га тим самим лишити услова и за сваки даљи опстанак. Дјеца се рађају, будуљуди, а старци праве мјеста подмлатку — то је природни закон, који подједнако важи како за појединце, тако и за цијеле народе и државе. Да се ми у том погледу немамо чега бојати од Русије, о томе је излишно и ријечи трошити. Но, срећом не стоји ствар ни тако с Аустројанцима. Несразмјерно више но Срба има она у својим границама Њемаца, па јој ипак ни најмање не стоји на путу велика Њемачка Царевина. Ми наводимо само горња два признања као факта која најмање могу имати оправдана разлога да истичу аустројски листови, а нашим читаоцима остављамо да сами себе стварају суд о томе: на којој им страни ваља тражити праве пријатеље свога националнога опстанка“

ВЈЕРИДБА Њ. В. КЊАЗА МИРКА

Српски и руски листови симпатично поздрављају вјеридбу Њ. В. Књаза Мирка, а „Дубровник“, новосадски „Браник“ и биоградски „Народна Воља“, као и петроградско „Н. Време“ и петроградско „Нова“ овом срећном догађају посвећују и особите симпатичне чланке.

Биоградски орган независних радикала доноси сљедећи чланак:

„Јавили смо нашим читаоцима, да је извршена вјеридба Књажевине Мирка са Госпођицом Наталијом ћерком Госпође Ми-

леве и Господина Александра Константиновића, дуконика у пензији.

Овај догађај колико је мио и драг Високим вјереницима и Њиховим племенитим родитељима у толико је и са општег српског народног гледишта врло важан, о чему ће нас посљедице увјерити. Ова важност истиче се и тиме, што је од подужег времена бечко-пештанска живучка штампа била се упела из пегиних жада, да створи раздор између два Узвишена српска Владалачка Дома Обрејовића и Петровића и да што више оклевета, како узвишене Високе Особе нашег Краљевског Дома тако и Књаза Николу и Његов Дом. Али је Божије провиђење хтјело, да се све те клевете пресеку овим радним догађајем и да се цијелом свијету докаже, да постоје најбоља односи између Србије и Црне Горе, као и између Њихових Узвишених Владалаца.

Господин Константиновић, отац вјереничн, рођак је нашег Узвишеног Краља Александра. Његова мати пок. Гђа Анка, која је погинула 20 маја 1868 год. у Топчидеру заједно са блаженопочившим Књазом Мучеником Михаилом, рођена је сестра оца Његовог Величанства пок. Краља Милана, а ћерка Господара Јеврема и Госпође Томаније.

Госпођа Милева, мати вјереничнина је из одличне и уважене српске породице Опунка, био је врло угледан и уважен трставски трговац, а мати јој је била из чувене старе српске породице Вошковића из Дубровника. И ако је пок. Опунјин живио у Трсту, ипак је као Србин, тежио Српству и своју кћер врло марљиво васпитао у Српском духу, па ју је и удао за Србина г. А. Константиновића.

Госпођица Наталија, вјереница Књажевине Мирка, рођена је у Биограду, гдје је и одрасла. У родитељском дому је добила марљиво васпитање у чисто српском духу, својим племенитим карактером који јој је, у круговима пријатеља и поштовања родитељског дома, стекао одличног поштовања, служио одраста Српкињица Госпођица Константиновићева на дику и понос својим племенитим родитељима.

Мало је народа на свијету као што је наш српски народ, који смије са пуно разлога, да се дичи и поноси, што у његовим дјелима слободним и независним државама, чију су слободу и независност извојевали Срби само својом крвљу и својом јуначком мисијом, владају владошци од српске крви и кољена; који су у народу рођени и у њему одрасли; које цио народ српски гледа као у зеницу ока свога, јер у њима види најјачу гаранцију за остварење свога идеала ослобођења и осталих раскомаданих дјелова српства који се још налазе под туђином.

Та то, што имамо владошце од српске крви и кољена, то је толико благо и дар Божији, да само они народи, којима је туђинац владар појимају, и нама Србима, авиде што смо тамо ријетке среће, да имамо Србе за владошце.

У овим мислима а под утиском радосне вијести о вјеридби Књажевине Мирка и Госпође Константиновиће, сматрамо за пријатну српску дужност, да поднесемо Високим Вјереницима наша најсрдачнија честитања, са искреном жељом да их прати свака срећа и Божији благослов у браку.“

СА ЈУЖНО-АФРИЧКОГ БОЈИШТА.

Цетиње, 7 марта

Листови доносе у цијелим дешесе лорда Киченера о поразу лорда Метуена, управљене ратном министарству у Лондону. Прва је од 8 марта из Преторије и овако гласи: „Са мојим великим болом морам ви саопштити ове вијести. Лорд Метуен је марширо са 900 момака на коњима и 300 пјешака, којим је заповиједао мајор Парис, и са четири топа, из Врибургта у Лихтенберг, гдје се имао састати са генералом Гренфелом, који је имао 1300 момака на коњима код Ровинсфотена. Јучер у јутро рано бурски војсковођа Делареј напао је лорда Метуена између Твелбоша и Палмиртрајла. Бури су удрили са три стране. Уз то 550 момака, који су били стигли у бојној линији из Марибота у Крајпан, били су развијени и гоњени од Бура до шест километара далеко од бојишта. Они доносе, да су лорд Метуен, мајор Парис, топови и сав пртљак коломе

пали у руке Бурима. Сада немам подробно-сти о губицима. Савјетујем да одложите публикацију ове депеше док ви пошаљем подробности и коначни извјештај. Уако сам већ мјере да пошаљем војску у овај округ. Држи да овај нападни напад војско-вође Делареја има сврху, да опозове ин-глеску војску, која је околила бурског војсковођу Девета. У другој депеши лорд Киченер доставља сљедеће подробности: „Мајор Парис са остатком своје војске по-вратио се у Крајпан. По његовом извје-штају војска лорда Метуена одила је у двије колоне. Прва са колима, која су во-лови вукли, кренула је из Твебоша на три уре у јутро; друга са колима, која су ма-ге вукле, кренула је уру кашње. Бури су у зору удрили. Прије него што су могли стићи појачања, људи, који су имали штити-тити ретрогардију, били су разбијени, док су Бури у великом броју галоширали на два бока. На први мах Бури су били за-држани; али мање стрављене побјегше, и вукући кола помутеше коњицу те се из-мијешаше са колима, која су волови вукли. Сви напори да се задрже, били су узалуд-ни. Мајор Парис, скупивши 40 момака, за-уве положи једну миљу пред колима, ву-ченим воловима, и успио је да их задржи. Храбра али узалудна обрана. Непријатељ насрну на кола; лорд Метуен остаде ра-њен у бедру; мајор Парис, окружен, пре-дао се на 10 ура пред подне. Један пу-ковник и четири официра остадоше тешко рањени. Лорд Метуен још се налази у не-пријатељском стану.“ У трећој депеши лорд Киченер извјештава да су се 300 пје-шача и батерија топова борили са великом храбрости; на против у краткој настави: „Забуна поворке прешла међу пјешадију на коњима, и било је немогуће довести је у ред.“ Ту забуну лорд Киченер приписује томе, што су скоро сви Бури били у ин-глеској униформи, те их је било немогуће распознати од инглеске пјешадије. Бура је било 1500 са два топа. Осим Делареја ту су били Целијер, Кинт и други бурски прваци. По овој депеши губитци инглески износе 3 официра и 38 момака мртвих, 6 официра и 72 војника рањени. Један официр и 200 војника заглабени.

Ово су аванци инглески извјештаји о поразу лорда Метуена, који је произвео силан утисак у Инглеској и у Јевропи. Њеки листови инглески сматрају овај по-раз највећом несрећом у овом рату. Војени стручњак Вилијамс у „Дели Њусу“ вели: „Сви скорашњи епизоди доказују, да отпор бурски није дјело раштрканих чета. Непри-јатељске војсковође оперирају заједнички по утврђеном ратном плану. Бури заузимају невајерни простор унаоко наше војске. Њихов је вадатак да је непрестано муче. Нека се уапе пред очи систем операција посљедњих шест мјесеца. Тек је трава ни-кла на Велдту, Бота је изашао на бојно поље, док је пораз код Бакланте потакао Киченера, да докуча, да га сатре, пославши велику силу у источни Трансвал. Кад је Бота био тијесно околјен, Девет је ступио у акцију. Три вођаа принудеше Киченера да напусти Боту, па да концентрира своје силе противу Девета, али кад је овај био у опасности, изаше на позорницу Делареј, и два пораз посљедних петнајест дана принудеше Киченера, да обрати своју паж-њу на западни Трансвал. Кроз два мјесе-

па отпочеће зима, која ће онемогућити опе-рације. Игра ће се наставити на прољеће ал докле?“

Побједоносни бурски војсковођа Делареј пустио је на слободу рањеног лорда Метуена, ком ће требати ампутирати ногу, а Бури немају амбуланца. Ова великодуш-ност Делареја још више симпатија стије-че му.

Као посљедица ове крупне бурске по-бједе сматра се полазак маршала Волселеја у јужну Африку. Говори се да га Краљ шиље као свога повјереника и пријатеља, да га лично извјести о положају на бо-јишту.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(О 50-годишњици смрти Н. В. Го-гоља). Славни руски писац Н. В. Гогољ уиру је млад као и наш велики pjesник Владика Раде, 21 фебруара 1802, било му је 43 године, и свз Русија, у спомен свог великог сина, поводом 50 годишњице од смрти његове, држала му је парастосе, све-чане сједнице ученијех друштва и посве-тила му је већи дио своје штампе. И срп-ски листови сјетили су се великога рускога писца, о ком новосадски „Браник“ пише:

Гогоља држе за творца рускога ро-мана, и његовим правцем су пошла три највећа романијера: Иван Тургенев, Фе-дор Достојевски и Лав Толстој. Кад је Гогољ почео писати, онда је Пушкин био на вениту своје славе. Пушкин је у Гогољу упознао велики дар и храбрио га је да пише; видио је у њему чисто руски дар, који тежи за самосвојним развојем, и зато Пушкин није ни натуравао Гогољу свој правац. Пушкин је био романтичар, а Го-гољ је ударио натуралистичким правцем; његова оригиналност, његов велики дар покава се у том правцу у својој вели-чини.

Гогољ је био Малорус и малоруски карактер његов опаже се у свима његовим дјелима. Био је син једног козачког војног званичника, тамо са широког Дњепра, у pjesничкој Украјини. У школи се Гогољ слабо учио, али је зато вриједно читао дјела Пушкинова, Жуковскога и Крилова. Кад је свршио средње школе, винуо се на свагда са козачке земље, оставио своју Украјину, чију појезију није нико тако осјећао и познавао као он. Оде у Петро-град, да нађе какво звање, али се разоча-рао; у њему раскити козачка крв, и он пође у свијет, но допре само до Либека, одакле се врати у Петроград. Опет је морао да мољка за звање, али му дадоше неко писарско мјесто у министарство уну-трашњих дјела, гдје је имао да препише акта. Тај посао није се слагао са духом Гогољевим, и Гогољ остаде само годину дана у том звању, но и то је доста било, да упозна и омрзне окорјели руски бирократизам. Послије је на свеучилишту добио катедру професора историје. Прво преда-вање му је било сјајно, но послје или није ни одлазио на свеучилиште, или ако је држао часове, није ништа предавао, и љаци су спавали на његовим часовима. Но ва то вријеме је радио на књижевности, и тај му је рад много боље ишао од руке. Својим првим новелама прочуо се, и Жу-

ковски га упозна са Пушкином. То повна-ств ријеша Гогољеву судбину. Пушкину се допадно Гогољеве новеле, он врло при-јатељски прими почетника писца и савје-товао му је, да материјал за своје новеле узима из руског народног живота, да опише козачки живот, који донде ни у Русији није био познат.

Послушавши тај савјет Гогољ написао више новела из живота запорошких козака, које изишле у свесци под насловом „Ве-чери у колеби“. Нов, непознат свијет отворио се ту пред читаоцима, дивно опи-сан, и Гогољ наједаред поста чувен. Многе од тих новела преведене су и на српски језик и то већ прије 20—30 година, као што су и сва његова већа дјела преведена на српски („Тарас Буљба“, „Ревизор“, „Мртве душе“). То је права епопеја запо-рошких козака, који су у својој Сечи на Дњепру имали у XVI. и XVII. вијеку слободну козачку републику. Сви полу-дивљу појезију козачког живота на Сечи изнио је Гогољ у „Тарасу Буљби“, живо је оцртао тај одсеј времена, кад су Запо-рошци у бескрајној борби против Татара и Литванаца били бедем православља и Русије Тарас Буљба је прототип тврдо-глава, неустрашива и несавладљива запо-рошког козака, коме је живот на Сечи, ратовање милије него и породица и мирни домаћи живот. У „Ревизору“ и „Мртвим душама“ Гогољ немилосрдно сатириом шиба мане руског друштва и та су му дјела епохална у руској литератури. У првом дјелу износи опачине чиновника, а у дру-гом износи нам низ комичних типова из сеоскога племства руског.

У сред славе и највећих књижевних успјеха Гогоља сподане тешка меланхо-лија. Оде у Рим, одакле се врати још бо-леснији. Затим је тражио олакшања чак у Јерусалиму, а кад се одавде вратио, већ бјеше жив мртвац. Неколико година живио је са помраченим умом, док га 21 фебруара 1802 смрт није ослободила муча.

Николај Васиљевић Гогољ је велики pjesник, кога је од савременика најбоље оцијенио Пушкин и славни критичар Ђе-љински. Реакционарни елементи много су сметали Гогољу, али те сметње су биле и сувише слабе, а да отјерају у засјенак велики значај Гогољева генија. Гогољеви противници изгубише се у тами, а Гогољ живи и данас у сјајној успоми у великом руском народу, који у њему сад прославља едвог од највећих својих синова.

И ми Срби, на чији је језик преве-дено много Гогољевих умотвора, ваља сада о педесетогодишњици његове смрти да се пијететом сјетимо овог великог руског писца. Велики људи нијесу својина само једног народа. они припадају свима народима!

(Прослава стогодишњице Виктора Ига). Још из раније све је сремно било, да се у највећој помпи прослава 26 фе-бруар, (по новом) стогодишњи дан рођења тог, посље Волтера, највећег човјека Фран-цуске Француска је имала прилике да се увери на уста цијеле Јевропе, колико је Иго задужио све. Париз је имао ту ријетку радост, да узжива у журби за ову једин-ствену свечаност; милијуни посјетилаца не-обично чар да посматрају, а силни допис-ници једва времена да виде све и ставе на хартију. — Освануо је и 26 фебруар. Па-

башти, но чим је изашао из чамца, окрене поред куће у башту, но официр који га је пратио заустави га и недадне му, те он сјеживши се, поражен, мораде се покорити сили и уђе право у кућу из које већ ни-кад није изашао. Од тога часа дупевна борба и јад овладају свим његовим бићем.

Велики трговачки покрет Босфора, непрекидни пролазак бродова и сваком-нутно шмугацање ширкета — који су исти-на далеко од дворца залазили и напошљед-ку поглед на огромну флоту, за коју је потрошена толика грдна количина новаца, из сопствене Аписове благајне — све је то до крајности нега узнемиривало и дражи-ло његове нерве. Прислушавујући сваки покрет и ступањ у кући, изгубило му је сан, те је стреоца и од најмањег шумња, и сваки је мимут очекивао долазак убица, да га убију. Такав пад духа по који пут би се претварало управо у бјешенство и грд-њу противу свога сина Јусуфа — Изедина, који будући је био началником гвације, није умно познати покрет духа код гене-рала и у опште што није умисо са војском предупредити револуцију. По који пут жално би се својој околини на оклопнице и дворској стражу, што га не хоће брани-ти од непријатеља. Говоре да је у таквој равајарности хтјео један пут да скочи кроз прозор, да га није ухватио његов ма-ђордомо Фабри-беј, ком је преко обичаја дозвољено било да и у арем улази. Ипак таки врући моменти код обореног владо-ца били су ријетки а чешће је падао у нај-већи степен очајања. Обазревши се једном с прозора види багтоване гдје нешто ра-де и копају по башти, па га је пророчки рекао: „они копају мени гроб.“ Смртни страх и црно предосјећање није га остав-љало.

Историја нам није још могла доказа-ти какву је улогу заузимао султан Мурат

риј је био у свечаном руху. Министарства, берге, новчани заводи, судови и остала државна надлештва нијесу радила. По свима школама држани су свечани говори о зна-чају тог дана. Студенти су носили на гру-дима медаље с ликом Иговим, поносити што се ма и за тренут могу пренијети у Игово доба. Као увод у саму свечаност, одграана је, 25 фебруара, у позоришту Одеону, Игова драма „Ерѐе“, којом је приликом Кловис Иго држао значајан говор, а глумци декла-мовали поједине стихове. За овим је сјутра-дан, дошла свечаност у Пантеону, која је веома сјајно испала. Унутрашњост Панте-она, веома умјетнички украшена, чинила је величанствен утисак. Свечаности су при-суствовали, поред председника републике и владе, заступници свих корпорација, академици, универзитетски професори и сви познати књижевници. Иностранство је ваступао дипломатски кор, а осим тога и изасланици појединих омањих држава. Од Чеха видно је мјесто заузимао Прашки градеки начеоник Срб. — Тачно у 10 ча-сова дошао је председник Лубе у Пантеон, праћен министром председником Валдек-Русо ом, па је затим отпочета свечаност, говором министра просвјете. Он је славио Ига као pjesника, који је француски језик учинио великим. Његова дјела, рекао је, била су многобројна и снажна као и творац им Он је поезији дао љупкост, сјај и такав полет, какав нико није могао. Осим тога, величао га је и као грађанина. Завршио је ријечима: „У име француске републике по-вдрављам данашњу успомену — славом увјенчаног pjesника, који је отаџбину учи-нио великом, а људе поправно.“ Велико допадање произвео је и говор бившег мини-стра Ханота, који је у име Академије говорио. Хвалио је Француску, која умије да цијени велике људе, па је онда изложио како је Иго био један од оних људи, који су учинили да се Француску указује част. Пошто је бацио летимичан поглед на живот Игов, продужио је: „Његова дјела стоје у тако тијесној вези с историјом доба, у које је жив о, да је и једно и друго важно попатити“. Прелазећи на његов пут по Италији и Шпанији, рекао је даље: „Међу најзначајнијим услугама, које је Иго учинио својој домовини, највећа је она коју је учи-нио жанку, јер га је догорицао према по-требама. То му је дјело незаборавно, и када је умро, пружила му је не само Фран-цуска но цијела Јевропа палме у знак жалости“. Завршио је ријечима: „Пред Виктором Игом понова се отварају двери Пантеона за нове славе“. Госпође: Барт, Сегон-Вебер и Моне Сили декламовале су поједине стихове, а хор је пјевао химну: „А la France“. Овим је завршена свечаност прије подне. Послије подне било је откриће споменика на тргу Виктора Ига. Тој све-чаности присуствовали су: председник Лубе, дипломатски кор, изасланици разних друштва, чланови парламента и непре-гледна маса свијета. Споменик Иго је од бронзе, а из млађих година. Над њим су се надвиле четири музеве. Цијела околна трга била је искривена трбунама и заста-вама. Баш преко пута самог споменика налазила се почасна трибина за предсеј-ника Лубеа, министра, генералштаб, дипло-матски кор, општинаре и чланове Акаде-мије. — Када је око три часа по подне присио Лубе, у пратњи Валдек-Русо-а и

у очи смрти саме својега предходника. Нема сумње да је у те дане од стране паклених министара морао на њега бити велики притисак, а њима је једино био обавезан за своје узвишење на султански престол. Да би раабудили у њему чуство одобрења предузете њима убилачке намје-ре — говорили су му, како се тобож Апис изразио, да три сјеверне државе: Русија, Њемачка и Аустрија, непризнају Мурата и да ће доћи с војском да га избаве. Ми-тад-паша увјеравао је, да ако Русији пође за руком да уграби Абдул-Аписа, да ће Турекој нанијети много несрећа. Осим то-га завјереници протурили су тобож како Муктар паша иде са свом армијом из Хер-деговине на Цариград, да силом опет ус-постави на престол Абдул-Аписа. Таквим гласовима постизавало се опште узабуђење ума, одакле су завјереници црпили сво-је наводе да убије Мурата, како ће за владу тешко испаста ако и даље удрже у животу бившега султана, и како је по државу неопходно потребито да га се што прије ослободу. Да ли су таква убуђења дала повода Мурату да се Абдул убије — није се могло ништа доказати па ни 1881 год. кад се царница та испитивала. По било како било, са знањем Муратовим би-ло не, само уочи дана његова убиства све су му слуге биле промијењене и замјенјене новима, а у недељу, 23 маја, на сами наш Тропичи дан, већ се по граду проио глас о смрти Абдул-Аписовој. Званична најава владе говорила је, да је султан у наступу људила разрекао себи вене на рукама во-жипама, које је јутром изискао да подки-не себи браду и тако свршио.

Одмах за овим дознало се од окол-них становника да је ствар била сасвим другачије. Дворац Аписов био је од горе опколјен са свих страна, с мора и сува, великом војском; сусједна Череланска ули-

ЛИСТАК.

КИЛИЧАЛАЈ.

Из историје турске царевине новијег времена.

Написао очевидац В. Темплов.

Прев. И. Симоновић.

(Наставак).

Благодаречи свом писцу, у ком се својевољно одрекао престола, Апис је сам по себе постао безопасан за свог прејем-ника, но само име његово, и ако није има-ло претастаца, ипак се вођама револуције представљало као средште, око којег би се могли груписати сви незадовољници и створити антиреволуцију, која би заиста могла крвљу окупати све вође првога пре-врата. Те у кући Митад-паше почне се испод земље кројити план: којим би се начином ослободили бојаши повратка на престол ирскога им султана Аписа. Без сумње, најбоље је начин за њих био тај, да оправе бившега султана онамо, од куда се више неће никад вратити. Под упливом таког замислаја, заинтересована лица по-чела су у тајности изводити план да сво-ју нечовјечну, звјерску и опаку замисао остваре.

Скромни, и по свом карактеру добри султан Мурат, који није никад био осо-бито повољног здравља, од самог почетка старео се свијем силама да себи стече општу популарност; он је са сваким био милостив и опходљив, примао је не само веће него и мање чиновнике, трговце и новинаре. Лица која су Мурата окружав-ла старала су се да се заруче са радном пресе и тада је први секретар султанов, Садула-беј (доцнији посланик у Бечу, гдје је и свршио самоубиством) уредио особиту врсту печатње.

Првога петка по ступању на престол Мурат пође у џамију св Софије са вели-ком пратњом и свитом. Безброј народа го-милао се по улицама да га виде; Цари-град је просто имао празнични изглед, је-дино уземе нијесу крле своје негодовање јер је нови султан противно турском оби-чају ушао у џамију с рукавицама.

Ипак, колико год је Старо-Турска партија говорила противу новог султана за то, што подржава западну цивилизаци-ју, у толико је „Младо-Турска“ партија опет била незадовољна због тога, што то-бож Мурат мало показује склоности к истој западној цивилизацији. Вође ове по-тоње партије старале су се свим напорима својих манифеста да добију по што, по то конститицију, пријечујући к сасвим нео-бичним маневрима на истоку. Тако н. пр. Софте у четвртак уреди огромну мани-фестацију која је била свршена са петњом по кварталима Цариграда, са запаљеним буктињама — бакљадом. Софте проју кроз разне улице Цариграда; пред кућом Ми-тад-паше зауставе се те најприје очитају молитву а за тим почну викати на гласа: „Падишахим бин јама“ (живио султан 1000 година) „Шуран Умет“ (Конститу-ција!) и „живио Митад-паша!“.

Но и сам султан Мурат силом окол-ности осјетио је себе као заробљеником. Код њега су били непрестно министри, од којих су тројица што је рећи у двору ноћивали, да би тим начином стали на пут султану да не ступи с ким у додир и свеузу осмињих. Што се тиче констити-ције савјет министара то опет одложи док не поуреди нова влада и умпре побуне-ници у Хердеговини и други.

Султан бивши — Абдул-Апис, задо-вољан са милостивим одговором Мурато-вим, радосно пређе у Череган, надајући се вишој слободи и вртању бар по дворској

једног ескадрона републиканске гарде, чули су се узвици: „Живјела војска“, На то је маса свијета с трибина, прозора и балкона узвијнула: „Живјело Лубе“. Председник општине Дусе, поздравно је Лубе-а који му је пружио руку. Лубе је заузео мјесто између Дусе-а и Дешанела. Валдек-Русо између министра финансија и председника Сената, Фалијера. Музика је свирала Марселезу, па су послје читали своје говоре: Дусе, Пол Морис и Сенски профекат, но једна да су околни што чули. Пол Морис је благодарио Лубе у присуству и рекао: „Оно цивилизовани свијет, чије су очи упрте на ову величанствену свечаност, гледа пред овим спомеником Париз и Француску сједињену и једнодушну“. Међутим публика је с највећом радозналешћу посматрала вашу браћу Чехе који су, обичени у народно рухо, били упарађени у близани споменика. Држао је још говор Сенски профекат, музика је интонирала „Chant du depart“, и свечаност је завршена. — Тако Француска прославила ову свечаност у највећем триумфу, јасно доказавши да је достојна ових великих људи, као што бјеше Виктор Иго. Ко умије да цијени заслуге својих синова, тај заслужан и да их има.

Добротворни и просвјетни заводи код Грка. „Цариградски Гласник“ изводи: Неоспорно је да грчки народ има толико добротворних и просвјетних завода, издржаваних прилозима и фондовима појединих богаташа, колико ријетко који други народ. Ми смо у нашем листу и раније донијели имена тих великих грчких добротвора, који су приложили огромне суме за грчке школе и за разне добротворне заводе, и додали смо и то, како већина приложника не припада грчкој народности, већ словенској или румунској. Пошто прилози за добротворне и просвјетне заводе носе, на тај начин, међународни карактер а не национални, као што то свједоче имена приложника, није изишло изијети и начин, како се тим новцем управља. Као што је познато, прилози за добротворне и просвјетне заводе проистичу већином из завјештања појединих прилагача. Тестаменти ступају у живот послје смрти приложника и извршавају их поједини људи, тестаментом опуномоћени или општине. Било је људи који су за извршење тестамена опуномоћавали грчку владу или министарство просвјете и црквених полова, које управља завјештаним сумама према одредбама тестамена. Данас министарство просвјете и црквених полова у Грчкој управља сједећим сумама, које су поједини људи приложили:

К. Вељо (Βελλιος) 340.000 дин. Он је ту суму дао за образовање младића из Солунског вилајета — на Нове Пеле. Н. Крици дао је 360.000 д. за образовање младића из Загоре, Спедије, Идре и Целопонеза. С. Сафеларије оставио је једну кућу у Трсту, чији приход ваља трошити за образовање младића из „Ипвардије и за издржавање грчке школе. Арх. Неофитос оставио је 40.000 д. за образовње својих рођака. Софија Киостова завјештала је 32.000 рубаља за образовање дјевојчица и једног монаха. Јован Варваши оставио је 2.373.800 д. за издржавање школе „Варвашија“. К. Бјело дао је од свога имања 240.000 д. за образовање сиротних ђака и за стипендије за изучавање умјетности. За тим су дали:

ца била је сасвим прекипнута и с њом нико није смио ходити; у двору гдје је био стари султан чуо се велики тутан и крике; кад и кад стајао је прасак стакала на прозорима на којима се могло угледати блиједо лице безаштитног Азиса; жене су трчале од прозора до прозора и викале којевице тако, да су их лако чули и с оне стране залива у Ушкудар и Бејбек. Пошто се ствар стишала видјели су, гдје су пренијели султанију Валиду, мајку Азисову пола мртву, замотану у дугачкој бијелој хаљиници у Тоу-Кану.

Несрећној мајци Абдул-Азисовој, која је преживјела толико зала, дошла је судбина да овог дана испије чашу грчила до дна; необуздане робине тај су дан истукле до на мртво име обасипајући ју тешким погрдама, т. ј. да се сва несрећа на њих абиле због тога, што је она наопако утицала на својега сина и због његовог оштре страсти тврдиљка. На трећу жену Азисову тако је упливисала смрт њена господара, да је одмах свршила самоубиством.

Но како је Порта жељела свакога увјерити, да је Азис свршио самоубиством, то одмах је и уредила комисију од 19 љекара, да пођу у Череган и да састане протокол о смрти његовој. Међу тим докторима био је и Сите — доктор посланства Аустројског и Диксон — енглеског. Протокол којег су саставили тих 19 љекара био је одштампан у мјесиним новинама из којег се дознало да је пред љекаре био изнесен труп Абдул-Азисов, лежећи на поду, покривен бијелим платном и то у доњем спрату гауптвахте, која је била таман у дворац те је моран био и зид проваљен бити између двора и ње кудије су му мртво тијело изијели. Докторима су изијели и мнимо оруђе, којим је себе тобоже Абдул осмртио т. ј. ножице, које су биле

Јован Боже 55.202 д. Д. Доридо 556.800 дин. за помагане јавних завода у Атини. Браћа Зосима оставили су 443.224 д. за образовање сирочади. Христо Салуски оставио је 23.214 д., Р. Ронготи 20.611 дин., Павле Фили 17.400 рубаља и 72.441 дин., Јаков Митрополит 3907 д., С. Малополу 4218 д. К. Дијамантидес 35.023 дин., Н. Негропони 12.996 д., Андрија Сингрос 1.631.967 динара

Сем горе наведених сума поменуто министарство управља и једном сумом од 346.000 д., која је, такође, остављена разним завјештањима; свега, дакле, министарство просвјете има фондова 6.669.016 дин.

Као што се из горе наведених сума види, у ту суму нијесу урачунати они милиони, које су завјештали разним добротворним заводима велики добротвори, као Аверов, Жба (Запа), Зарифи, Стефановић и т. д., а који износе више десетина милиона, чим се приходима издржава министарство просвјете, и од којих се помажу заводи просвјетни, а за издржавање школа долази из велика сума новца из иностранства, из Русије, Србије, Румуније, Египта и т. д., појава допета вриједна пажње.

Ми смо навели ове податке да се види, колика су средства дали и Грци и Негрици за просвјетнања народа. Али, како грчки листови пријемају, тим великим сумама и њиховим приходима располаже грчко министарство само форме ради, на папиру, а у ствари већина прихода тих сума иде на друге цијељи. Зато се не достиже, да се побољша стање учитеља, ни да се настава реорганише у напреднијем правцу, јер од ове каква је данас, народ мало користи има, па зато и не шаље дјецу у школу, сем у случајевима кад дружије не може него мора. Исто тако неповољно стоји и са уређењем манастира, о чему се најштрије изразио атински митрополит.

За то и јесте крајње вријеме, да они, који баш хоће да прилажу тамо, постављају такве услове, да се њихова жеља и испуњава.

Што се тиче приложника који нијесу Грци, њих је све мање, и природно је што ће убрзо доћи вријеме, кад ће се ти људи бринути о својим а не о туђим школама.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

ТУРБУКУЛОЗА КАО НАРОДНА БОЛЕСТ И БОРБА С ЊОМЕ.

написао Д-р Киоф

с доцунама превео с њемачког Д-р Кујачић (Наставак)

Патолошки доказ изљечивости. Не доказују нам само живи него чак и мртви, да је абиле јектика палечница. Ти су докази ево у чем. Нађено је и налази се велики број случајева, гдје је једно или друго чељаде умрло, од друге неке болести, да кад је било распорено (секцирано) нађени су били у плућима ожилци, који су сигурни свједоци, да је исто чељаде морало боловати и пребољети од јектике. Укупни статистички податци о таквим знацима (умрлијех од других болести) изљечивати бивше јектике износи око 25%.

Докази изљечивости скрфула у мале дјече. И други су облици туберкулозе

дуге 10 сантиметара. За тим су докторе повели у сјају у којој је Абдул свршио. Тамо су нашан на дивану много крви, а на поду су нашли читаву локиву, но крви се могло видјети и још на много других мјеста

Давши потанко опис нађених рана као и оруђе којим је то извршено, доводи нас до закључка, да је узрок смрти Абдул-Азиса било његово лично самоубиство.

Марсел-ефендија изјавио је доцније да је комисија љекара прегледала само руке, ноге и лице Абдул-Азисово, и то врло хитно, а друге дјелове тијела да нијесу им дозволили прегледати.

Жалостан и безкарактеран је био склоп и подпис ових, у-комисију позватих 19 љекара, а особито аустројског доктора Сотеја и енглеског Диксона, који су као људи независни могли још тада казати праву истину насилничке смрти Азисове

Незадовољниви се подписима свих 19 срамних љекара, енглески доктор Диксон дозволио је једном од мјесиних журнала (Stamboul) органу „Младотурске“ партије, да од стране његовог имена (Диксона) изјави, да на тијелу Абдул-Азисову није било никакве ране ни знака насилничког убиства осим рана на венама од руку. Осим тога тај безкарактерни човјек у свом рапорту посланику Елијоту од 5. јуна и с.; говори: „пажљиво посматрање тијела није показало никаквих знака насилничке смрти. Црте лица биле су мирне; очи и грло пола отворено; на којим није било никаквих модрица или знака (тако на твој паклени душе), којих би морало бити на тијелу да је било икаквог насиља на његов живот.“ Таква закључак доцније је био побјен доказима, да је осим рана на рукама била и рана под лијевом

палечници. Особито се могу правилним и трајним лијечењем излјечити тако зване скрфуле и костно-глобна туберкулоза у мале дјече. Резултати, који су постигнути лијечењем такве дјече у санаторијама на њемачким, француским, енглеским, холандским и талијанским морским обалама, управо очаравају. Како извјештава главни секретар Удружења за подизање дјетских санаторија у њемачким приморјима, пронађен излјечене дјече достиже готово до броја 50.

Не мислим да ћу претјерати, ако речем, да је од свију хроничних болести туберкулоза најизљечивија и да се у најновије вријеме највише она изљечује. Послије тога радоснога гласа о изљечивости туберкулозе у опће и особито јектике, од које су се отприје тако ужасно бојали, треба сада да се упитамо:

Којим начином сад да се лијечи јектика?

То се не постиже надри-лијечењем нити каквимгод тајанственим средствима а исто тако ту не помажу, ама баш ништа, разна и невина домаћа средства. Ту је једина помоћ и спас у научној употреби и цијелосходној примјени свију средстава, које имамо на руци свуда и у свако доба, као ваздуха, воде, сунца, богате и добре ране (мљјека, меса, поврћа, воћа и др.) и разних лијекова, ако споменућемо хигијено-дијетске помоћи не би било доста, да се болест потпуно савлада и болесник од ње излјечи. Неуморна пажња над јектичавим, уређење доброг, здравог и уредног јела и пића, — све су то средства и начини, које може корисно испуњавати само добро научени и добро вјешти љекар. Зато ћу се одма овдје изразити, да не постоји ни климе ни најљепше санаторије, која би била у стању, да излјечи јектичавога ако се он потпуно не преда и не повјери руковођењу и лијечењу дотичног љекару.

По каткад се дешава да се неки јектичавци тако добро осјећају, да мисле е они не само могу бити без љекарске пажње, него чак да су већ способни да се одају разним задовољствима и уживањима па чак и неким неумјерностима и страстима и да уа то могу слободно предуимати и радити разне радове као год и потпуно здрави људи. Таке лакоумне поступке су многи на самом путу оадравања плаћали или повратком и погоршањем саме болести или пак поврх тога самим својим животом.

Важност љекарског руковођења за вријеме лијечења. Проникнут увјереношћу у изљечивост јектике, увјерен, да је хигијено дијетско лијечење под непрекидним надзором љекарским а у нарочито зато начиненим заводима најсигурније, најлакше најдостоупније и најљековитије средство противу опаке болести, дошао је генијални љекар д-р Херман Бремер 1859 на ту мисао, да оснује и подигне прву санаторију за јектичаве у Герберсдорфу. Бремер је уз то рекао, да како, мислио, да извјесна висина изнад мора и особити климски услови морају бити у таквом заводу неопходно потребни. Али су проба доцнијег времена доказале, да се исти резултати постижу и у оним заводима, који су по-

дигнути у мјестима без особитих климских преимућства, као год и у оним, који се налазе у типичним климским предјелима.

Да би у опће показали, шта се управо разумије, под затвореним љековитим заводима или санаторијама, треба да се одговори на ова питања.

Шта се зове модерним љековитим заводом за јектичаве? Је ли он опасан за осталу здраву околину?

Модерном санаторијом за јектичаве назива се завод, који је подигнут на здравом непрашнавом мјесту и у који се примају на лијечење само јектичави чељади, т. ј. така, која имају плућну или гркљану туберкулозу. Свуд у њима влада највећа пажња, да се не би заразили, како они, који у њима служе, тако и сами посјетиоци и ближни сусједи. Исто се тако чине све могуће предохране мјере, које би чувале и чувају саме болеснике од понове заразе. Правила о пљувању и пљуваницима, о чему је већ било говора, у санаторијама се најстрожије пазе и испуњавају. Ако би когод својевољно прекорачио прописана правила, одма се удаљава из завода. Хигијенска правила за предохрану од јектике тако су тачна и темелјита у санаторијама за јектичаве, да би човјек слободно могао рећи, да је у таким заводима мање опасности од заразе јектиком него ма на каквом мјесту иначе. Веома се ријетко дешава, да се љекари, слуге или други чиновници у санаторији каткад разболе од јектике. То је без сумње најљепши доказ, како се лако зараза може одбити и избјећи, кад љекар и болесник заједно раде, да највећег људског непријатеља савладају.

Опадање смртности од јектике у Герберсдорфу и Фалкенштајну. Велику пажњу заслужује та појава, што су сами сељаци оних мјеста, у којим су подигнуте санаторије, примили и примјенили у неколико она иста хигијенска правила, којих се држе њихови болесни гости у санаторијама и тијем тако рећи нехотице умањили међу собом смртност од јектике. Да би могли с „не“ одговарати на веома важно по опће народно добро и опстанак санаторија питање, да ли су абиле санаторије за јектичаве опасне о околину, послужимо се податцима из званичних аката из Герберсдорфа и Фалкенштајна. У Герберсдорфу је умрло од јектике

1790—1799	—	—	—	14
1800—1809	—	—	—	5
1810—1819	—	—	—	9
1820—1829	—	—	—	9
1830—1839	—	—	—	8
1840—1849	—	—	—	6
1850—1859	—	—	—	7
1860—1869	—	—	—	4
1870—1879	—	—	—	5
1880—1889	—	—	—	5

(Наставиће се.)

(Правила за живот). „Ц. Г.“ доноси:

- 1 Ко нема кад да се креће, имаће доцније кад да болује.
- 2 Тјелесно вјежбање постепено нас јача и даје нам потребну отпорну снагу против болештина.
- 3 Кретање је за тијело то, што је умно вјежбање за дух: и тијело и дух њима напредују.

сеом, у прси, као и доста других знакова насилничке смрти.

Подпуна слика убиства Абдул-Азисова може се видјети из доцнијих доказа удлетених лица у његово убиство на јавном, публичном суду, којег је одредио у пркос свим предањима династије Османова дома данашњи султан Абдул-Хамид.

Ево како се то догодило:

Двадесет другог маја Махмут Единпаша и Нури-паша, који су водили и неко срство с Азисом, јер су оба били оженини султанијама, дозвали су к себи три дворска служитеља, пеливана (бораца, атлета): Мустафа пеливана, Мустафа Дезаприли и Ади-Амет-агу и пошто су их заклели да с свему што чују да ћузе, — тада им предаже да убију бившега султана Азиса, зашто им одмах уруче по 30 златних лира и обећају свега вијека пензију по 100 лира на мјесец. Они се без ватења сагласе и добију од паше тада нож бијелијех кора, са којим су доцније имали убити га. Ту ноћ истау началници страже Нецид-беј и Али-беј изазову мађордома бившега султана Фабри беја у Ортакејску гауптвахту, која је била поред дворца Феррије, у ком је био Азис и својце му, да на основу султанске ираде мора сјутра пропустити у двор к Азису трп човјека, да неке ствари тамо узму. По ријечима самога Фабри беја, с почетка се он томе противио, предосјећајући неку аломишљеност, али је приморан био попустити. Ту ноћ поменути три пеливана провели су у гауптвахти.

У сам дан, изјутра, кад је морао погинути, Абдул Азис изгледао је много мирнији него осталих дана. Изгледало је да су га мрачна предосјећања оставила, а може бити да је као фаталиста нашао у самом себи снаге да све пренесе што је

Алаху мило да му пошаље. Пошто је рано устао и узео абдес, прочитао је неколико глава из корана и у домаћој одјећи: кошуљи, гаћама и памуклији заузме мјесто на диван до прозора у својој љубимој соби, одакле је посматрао плаву и динну ленту Босфора, а мало даље и сами престолни град, над којим је он толико година неограничено владао, не мислећи да ће га страшни пораз лишити тако у трен ока свега што му је било мило и драго.

Такве његове горке мисли биле су прерване улазом убица, које су официри Нецид беј и Али-беј пуштали унутра, а сами остали да страже на вратима. Убице одмах скоче на Азиса али га нијесу могли лако савладати, јер је имао љавовску снагу. Тек сад се започела борба, за вријеме које је несрећни Азис тражио уточишта на прозорима. Фабри-беј, у којег је бивши султан имао толико повјерења, показао се као главни распоредитељ овога злочина. Може бити да би се још дуго водила борба између жртве и њених убица, да није једноме од ушкочиљеника пошло за руком те скочи Азису на плећи и оборн га на под, и тада сви скоче на њега. Фабри беј којег је жалосни султан кликовао у помоћ, ухвати га за рамена, а два пеливана за днје ноге, а Мустафа пеливан зада му датим ножем под лијевиу сису смртни ударац, а пошто га пренео на диван, тада му по налогу разрежу вене на обје руке, да би тим доказали да је свршио самоубиством.

(Свршиће се.)

4. Платон је наввао једнога човјека узетим зато, што је сам свој дух челично, а пренебрегао је, да тијело своје кретањем снажи.

5. Ко хоће да напредује у животу, мора пмати прије свега здравља; а кретање нам га даје.

6. Разиорено умјерено тјелесно нјецбање и спавање боље снаже радњу мозга, него ма шта друго.

8. Гвожђе, кад га не употребљаваш, варља, а тијело, када се не крећеш, оболе.

8. Човјек, који од силна посла не стиже да се стара за своје здравље, сличан је раднику, који тражи посла, упропаштује свој алат.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 9 марта.

(Из Скадра) примили смо ову јавну благодарност:

Његово Високопреосвештенство госп. Хаџи Савва Косановић, изводио је послати нам круна 50 помоћи, за то у име цијелог друштва топло благодаримо на уканој помоћи нашег добротвора.

Скадар, 1 марта 1902.

Председник пјев. друштва „Слоге“ и Читаонице
А. Вучинић.

Дјеловођа
Павле Вучинић.

(Снијег). У прошли понедјелник пао снијег, који је био прекину колеска саобраћаја са Котором за три дана, док је војска пут прочистила. Иза снијета су слиједили лијепа дани али студени. Данас је студен попустила, и освануло је прави прољетни дан.

(Из Главног Одбора за подизање дома умоболнијех)

(Наставак)

Преко окружног Зетског одбора и његовог помоћника г. кап. Веља Грујића приложили су из кашематије Братомошћке:

Г. г. Кап. Вељо Грујић 4 фиор., писар Пуниша Ђукић и официр Вукић Грујић по 2 ф.; Главни кмет 1 ф и 50 н., водник Велиша Нешов, водник Лазар Пунишин, поп Милован Грујић, Перша Радованов Шаковић и Филип Којов Грујић по 1 ф.; Вукашин Миловош Илић, Петар Јанков Грујић, Вуко Пујов Илић, Спахо Милетин Кековић, Богдан Петров, Саво Милошевић, Павић Јанков Грујић и Крето Милунов Илић по 50 н.; поп Ново Грујић 2 ф., Радосав Милутинов 50 н., Илија Пунов Вучевић 1 ф., поп Михаило Поповић 2 ф., водник Ђуро Стојанов 1 ф., Јанко Спасојевић 2 ф., Јован Велишин 50 н., Петар попа Митра Милчикувића 3 ф., Саво Јанков 1 ф., Мираш Радојевић 50 н., Мило Радојевић, Шого Јаковов, Видо Стефанов и Васо Вуљов по 1 ф.; Михаило Вуканов 50 н., Илија Радојевић 1 ф., Тодор Бешић и Бошко Бешић по 50 н.; Зоро Милетин 1 ф., Раде Станков, Божина Вучетин и Станиша Вучетин по 50 н., официр Милчија Стефанов и Главни кмет Панто Спасојевић по 1 ф., Радован Мешин, Андрија Ђуров, Новица Пунишин и Радуи Стефанов по 50 н.; Захарија Спахов 60 н.; Тодор Ђуров 1 ф., Станоје Бешић и Савић Малишин по 50 н.; Милсав Милунов 1 ф., Перо Тодоров, Миливоје Вукашинов, Павле Вучинић, Гриво Криво, Мицо Миљанов, Церван Вукићев, Перута Радованов, Јаков Мулетин, Анто Бошков и Раде Бујов по 50 н.; Милуи Мусин 1 ф., Новица Милованов и Јевто Стефанов по 50 н.; Токо Муратов Лутовац и Лука Радоњин Кркелић по 1 ф.; Иван Бефов, Илија Пуцев, Марко Томов и Димитрија Николин по 50 н.; Вељо Зецов 1 ф., Јошо Зецов, Михат Радошев и главни кмет Саво Илић Вешковић по 50 н.; кмет Радоња Миљанов 1 ф., Лука Новов Божо Попов Вешковић 1 ф., Јован Миловапов, Марко Ненадин, Велиша Радошев и Мишо Спасојевић по 50 н.; Благо Ненадин 1 ф., Иван Јованов, Максим Милунов, Томица Малишин, Думо Савов, Токо Милуи, Михаило Милићев, Панто Радев, Милуи Тодоров, Ђуро Савов, Лука Савов, Токо Спасојевић, Паун Јованов и Раде Новов по 50 н.; Вукадин Ненадин 1 ф., бат. барјакт Паун М. Митровић 1 ф и 50 н., официр Новица Милићев 2 ф., главни кмет Лука Нонаков, Петар Ретов учитељ у пензији и цјешак Арсо Дајов Митровић по 1 ф.; Војин Бојов 70 н.; Радоња Стојанов и Божо Петров по 50 н.; Радоња Миљанов 6 н. Премо Вукићев 50 н., Михаило Рамов 1 ф., Вукадин Радоњин, Новак Драгојевић, Стефо Радоњин, Крето Савов, Мирко Радојевић, Груја Пунишин и Лука Илић по 50 н.; чет. барј. Петар Милетин 1 ф., Бајо Гаљов 50 н., Симо Миовић учитељ 2 ф., Шћепан Лудин 1 ф., гл. кмет Миљан Илић и Перо Бешић Ђелевић по 50 н.; официр Раде Новов Гилић 2 ф., Пуниша Ђуров 20 н., водник Миљан Петров, Милчија Томов и Вукашин Ђуров по 1 ф.; Вељо Дамјанов 50 н., кмет Новак Станков, Вукадин Драгићев, Божо Милутинов и Токо Радоњин по 1 ф.; Михаило Богданов, Вељо Спасојевић, Милуи Милутинов Михаило Радојевић, Бог-

дан Грујић и Алекса Турков по 50 н.; бар. чете Јакша Радунов 1 ф., цјешак Ђоле Вуков 1 ф. и 50 н., водник Драго Миљанов, Михаило Радунов, Миљан Радованов, Милутин Јоков, Милуи Цаков, Стојан Шулевић Милош Пуров, кмет Ново Петров, Маго Митров и Радован В. Вучевић, по 50 н.; Марко Радошев Шаниновић 1 ф., Мирко Ђуров Јанковић, Рапо Лукић и Васо Т. Вучевић по 50 н.; офици. Раде Ђуров Јанковић 2 ф., Секуле Нешов, кмет Рапо Марков, Вуксан Ненадин, Мирко Михаилов, и трубач Ново Петров по 50 н.; Бајо Илић 1 ф., Боро Савов Дармановић, Миливоје Петров, Крето Јолев, Петар Јовов, Видо Вуков и Бошко Турков по 50 н.; Новица Вучинић 1 ф., Милчија Илић, Мирко Митров, Богдан Савићев, Вељо Токов, Бошко Милошевић, Милош Шћепанов, Паун Перутин, Милета Станишин и Ристо Миљанов по 50 н.; Новица Алексин 1 ф., Секуле Вељанов 50 н., Милсав П. Билурић и кмет Радован Перутин по 1 ф.; Беша Спахов, Пуниша Антов, Тома Илић, Радош Алексин и Бајо Бошков по 50 н.; Миљан Лукић Рапо Антов 40 д., кмет Гавро Савов Милчић 1 ф., Саво Зељов 50 н., Перо Мулетин 20 н., Јован Мирашевић, Митар Грујић, Милош Грујић, Вуксан Н. Дурковић, Милован Вуков, Миљан Дурковић и Бајо Дурковић по 50 н.; кмет Радован Илић 1 ф., Груја Новаков, Савић Томичин, Батрић Магов, Иво Милићев, трубач Радоња П. Вулетин, Васо Вуков и кмет Богдан Шћепанов по 50 н.; Блажија Г. Дедић 1 ф., Митар Поповић, Драгић Новишин, Лука Божинић, Станов Боров, Токо Лакићев, Милутин Шћ. Царичић, Радош Божинић, Филип Мирков, Војин Бојов, Божина Бегов и Лабо Мирков по 50 н.; Спасоје Крстов Маровић, гл. кмет Раде Дедић, и Радош Томов Маровић по 1 ф.; Петар Зеков 50 н., Вуко Савов и Новак Милић по 1 ф.; Вучић К. Дедић 50 н., Гавро Радошевић Секулић 2 ф., Вукадин Новаков 50 н., Максим Вељов Чађеновић и Пуниша Вељов Чађеновић по 1 ф.; Вукашин Вуков 50 н., Перо Николин и Бошко Милетин по 1 ф.; Мико Петров и Новак Милошевић по 50 н.; Велиша Милошевић 30 н., трубач Радошевић Илић и Беша Вељов по 1 ф.; Тодор Богданов и Марко Станишин по 50 н.; Радоше П. Ђурин 1 ф., Милчић Радошевић, Радош Петров, Ђуро Божинић, Алекса Вуков Гарић и Радоња Новаков по 50 н.; поп Митар Поповић учитељ 2 ф., Милован Новаков 50 н., Никола Бегов Секуловић 1 ф., Радоња Вукашинов 50 н., бар. чете Милић Секуловић 1 ф., кмет Филип Секуловић и Вукић Савов по 50 н.; Беша Јаков Милутиновић, кмет Рако Милунов, кмет Ђуро Милошевић, почасни перјаник Јован Радошев и Петар поп Милчић по 1 ф.; Лабо Савићев и Вучић Радошевић по 50 н.; Милсав Вуксанов 1 ф., Јован Ђуров и Иван Новаков по 50 н.; Миња Пунишин, Мајо Мулетин и Нико Велишин по 1 ф.; Јован Милошевић, Илија Шћепанов и Саво Радулов по 50 н.; г-ђа Анђа М. Лазовића 1 ф., главни кмет Јован Лазовић 1 ф. и 50 н., официр Вуксан Лазовић 2 ф., Павић Лазовић 1 ф., Милић Лазовић 50 н., Михаило М. Лазовић и Вељо Т. Лазовић по 1 ф.; Иван Паунов, Новица Магов, Раде Вељов и Никола Паунов по 50 н.; кмет Нешо Вукашинов 1 ф., Цако Нешов 1 ф. и 50 н., Радован В. Вукашинов, трубач Благо Радошев, Новица Радошев, Михаило Ђуров, Никола Пунишин, Јован Ђуров, Илија Радев, Михаило Перутин и Милета П. Лазовић по 50 н.; кмет Радован П. Лазовић 1 ф. и 50 н.; Муча Машков, Токо Машков, Марко Богданов, Милутин Радојевић Петар Стефанов Чејовић по 50 н.; Вуко Станишин Матовић, глав. кмет Раде Ш. Рашовић, цјешак Божина Н. Рашовић, Лука П. Палевић по 1 ф.; кмет Радосав Ђуров и Стеван Милићев по 50 н.; Максим Блажин 1 ф., Томо Петров Палевић, Милутин Стефанов, Раде Палевић, Захарија Вукашинов и Милић Перов по 50 н.; Станиша Вујадиновић 1 ф.; Спасоје Радоњин, Петар Бојов, и Токо Лакићев по 50 н.; Радосав Вујадиновић 1 ф., Јован Вујадиновић 1 ф. и 20 н., Војо Савовић 1 ф., Илија Митров, Лука Радосавов, Павић Радованов, Илија Николин, Максим Лакићев, Драгић Перованов, Токо Митров и Илија Лукић по 50 н.; Ненада Б. Палевић 1 ф., Малиша Стефанов, Никола Радоњин, Токо Иванов, Милчија Бутов, Јован Митров, Вељо Лазаревић, и Стефан Спасојевић по 50 н.; Токо Радоњин Савовић 1 ф., Спасоје Јоков, Васо Божинић и Лука Ђуров по 50 н.; Ново Николин 1 ф., Петар Кусанов 50 н., Мирко Ђуров 1 ф., Церван Спасојевић, Мирко Митров, Новица Новов, Тодор Павићев, Ђуро Божинић, Јован Синанов, Перута Ђуров, Саво Милићев, Никола Ђуров, Радосав Нешов, Тодор Милићев и Ђурко Савов по 50 н.; Никола Радев 1 ф.; Јован Божинић и Петар Милунов по 50 н.; официр Саво Петров и главни кмет Токо Станков по 1 ф.; кмет Миљан Радев, Раде Петров и Перо Јудов по 50 н.

Свега фор. 253-20.

Одпр.: 28273-04, ок. ж. 24797; бр. 175; тит. 3850.
Укуп.: 28262-24, н. ж. 24797; бр. 175; тит. 3850.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

РИМ, 4 марта. — Камара је примила са 250 против 158 гласова дневни ред, који изражава влади повјерење.

ЛОНДОН, 5 марта. — У доњој кући Стевенсон је интерпелирао владу, да ли влада хоће, обзиром на мир који влада на Криту, предложити другим силама заштитницама, да интернационалне трупе на Криту замијени грчка посада. Кронберне је одговорио да влада не намјерава учинити такав корак, јер није вјеројатно, да би остале силе пристале.

БЕЧ, 6 марта. — У рајхсрату Шенерер је завршио бесједу: „Живјели Хоенцолерни!“ На живо протестираше деснице и центра, пангермански посланици викали су: „Ура Хоенцолерни!“ Шенерер је позван на ред. Катраји из центра енергично је одбио ријечи Шенерера, и изјавио да су Аустријанци без разлике народности из дубине срца одани Цару и Царевини, уз дуго аплаудирање.

КУКСХАВЕН, 6 марта. — Принц Хенрик се повратио из Америке.

ЦРНОВИЦ, 6 марта. — Православни архиепископ митрополит Цуперковић умро је.

БИОГРАД, 7 марта. — Вуићев кабинет дао је оставку услед сукоба са већином скупштине.

ПАЗИЗ, 7 марта. — Преставници Русије и Француске саопштили су министрима иностраних дјела велосила потписница пекињског протокола од 1901 изјаву, да Русија и Француска наоде потпуним задовољством у англо-јапонској конвенцији потврду осецијалних начела своје политике на далеком Истоку. Поштовање тих начела нова је гаранција њихових специјалних интереса на далеком Истоку, ипак се двије владе ресервирају да евентуално своје интересе заштите у случају потребе.

ПАЗИЗ, 8 марта. — Сенат је примио инострани буџет. Делкасе је изјавио да предлог о споразуму француско-немачком у заштити португалских колонија није никад Немачка подносила ни Хантоу ни њему. Радује се осјећајима срдачног повјерења, постојећим између Италије и Француске. Односно уговора англо-јапонског не може изјавити него задовољство са начелима тог уговора, који су основ француске политике. Говорећи о савезу француско-руском истакао је заједницу интереса двију држава. Одобравањо.

БИОГРАД, 8 марта. — Војина скупштине изјавила је повјерење Вуићевом министарству, које остаје на влади.

ПАЗИЗ, 9 марта. — Публицирана је жута књига о афери са Турском. Доноси одговоре иностраних влада на саопштење о окупацији Митилена. „Фигаро“ доноси документе, који доказују, да је Русија подржавала Француску у том конфликту са Турском.

ЦАРИГРАД, 9 марта. — Казнени суд осудио је интелекта Фаудпаше на 15 година робије, њеки опгуженици су добили различите казне, а њеки су били ослобођени.

СОФИЈА, 9 марта. — Говори се да ће Лудсканов узети листицу унутрошњих дјела Сарафов финанси; Цанковисти Тодоров, Франг и Ходјев уљегли би у кабинет као министри просвјете, трговине и грађевина.

Приватне Објаве.

ОБЈАВА.

Продајемо из слободне руке нашу кућу, која се налази у улици „Новице Церовића“ на Цетињу.

За погодбу обратити се потписатој

браћи: Петар, Митар Почек.

Р. 25 Бр. 11 4-5

ОБЈАВА

У магазину овдашње Царинарнице налази се пиће којему се притјажатеља не зна сљедеће:

I. У двије бачвине коњака N-го 602 и 603 поједина тежина с таром кила обје сто четири; на обје налази се марка ХАН. J. А.

II. У један омотак три кашете коњака бочиља тридесет N-го 3876/78 на једној страни маркирана А. на другој Х. А. N. I. А. а трећој К Р Н Т Н.

За све горе наведено позива се притјажатељ да се што пријед потписатој Управи пријави са чистим доказима; иначе са свагом Књ. Цри. Царинарског Закона параграф 32 после ове објаве тридесети дан а за измиру државне таксе и осталог трошка продаће се; буде ли остата, за четири мјесеца чека ће се за речено вријеме а не пријави ли се, изгубиће свако право потраживања.

Број 12.

Бар Пришам, 9 фебруара 1902.

Управитељ Царинарнице
кап. Васиљ Дабановић.

Р. 146 Бр. 13 3-3

Част ми је доставити поштованом грађанству Вароши Цетиња, да од данас израђујем сваковрсно мобиле. Може се наручити израде мат или политирание као и равне грађевине столарско, по најумјеренијим цијенама и са гаранцијом.

С поштовањем

Драг. С. Павловић.

Р. 37 Бр. 18 1-3

ЧАЧКАЛНИЦЕ ЗА ЗУБЕ

разних врста, за 100 свежања (око 10.000 комада) од 36 новчића па напријед.

ПЕЧУРКЕ ЗА ЈЕЛО, прве врсте, килограм од 90 новчића до фиор. 1 30.

Vekoslav Šesek

Sodražica, Kranjska (Austrija)

Шиље се жељезницом и поштом.

Р. 43 Бр. 19 1-3

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Свијема нашијем пријатељима рођацима и знајцима, који ма којим путем похиташе, да нас ублаже у родитељској жалости приликом смрти наше драге кћерке, односно сестре

МИЛЕВЕ

која се 22 Фебруара о. г. у другој години свога млађаног живота пре сели у вјечност, — најављујемо и овим путем најсрднију благодарност.

Особита хвала: г. г. д-ру Банцу на усрдном заузимању при лијечењу; часним свештеницима: Јовану Велашевићу и надзиратељу Поповићу; учитељима ждрепачким, који са ученицима увеличаше спровод и милу нам покојницу до вјечне куће испраташе; грађанству вароши Даниловаграда и рођацима: Вуковићима и Радуловићима.

Даниловград, 28/11 1902.

Ожалошћени:

Отац: Марко; мати: Милица; брат: Саво; сестра: Савка Радуловића.

Р. 91 Бр. 20 1-1